

Briuselis, 2019 10 22
COM(2019) 497 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl tikrinimo, kaip Kroatija taiko visas Šengeno *acquis* nuostatas

I. Įvadas

Laisvas asmenų judėjimas yra pagrindinė laisvė, kurią ES užtikrina savo piliečiams. Ja naudodamiesi visi ES piliečiai gali be specialių formalumų keliauti, dirbti ir gyventi bet kurioje valstybėje narėje. Bendradarbiaujant Šengeno klausimais ši laisvė stiprinama: daugiau kaip 400 mln. ES piliečių, taip pat trečiųjų šalių piliečiai, teisėtai esantys ES teritorijoje, gali vykti iš vienos valstybės narės į kitą be patikrinimų kertant sieną. Šengeno erdvę be vidaus sienų kontrolės šiuo metu sudaro 26 valstybės, turinčios bendrą tikslą dalytis šiuo laimėjimu su daugiau valstybių narių.

Tam, kad valstybės narės galėtų prisijungti prie Šengeno erdvės, jos turi įvykdyti tam tikras sąlygas. Jos turi būti pasirengusios ir pajėgti prisiimti atsakomybę už išorės sienų kontrolę kitų Šengeno valstybių vardu ir už vienodų Šengeno vizų išdavimą. Jos turi gebėti veiksmingai bendradarbiauti su kitų Šengeno valstybių teisėsaugos institucijomis, kad išlaikytų aukštą saugumo lygį, kai panaikinama vidaus sienų kontrolė. Jos turi taikyti bendras Šengeno taisykles, pavyzdžiui, susijusias su sausumos, jūrų ir oro (oro uostų) sienų kontrole, vizų išdavimu, policijos bendradarbiavimu ir asmens duomenų apsauga. Galiausiai, jos turi galėti prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos ir ja naudotis.

Siekiant patikrinti, ar įvykdytos visoms Šengeno *acquis* dalims taikyti būtinos sąlygos, prie Šengeno erdvės norinčios prisijungti valstybės narės turi būti vertinamos¹. Nuo 2013 m. valstybės narės ir Komisija yra bendrai atsakingos už Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmą. Joms padeda ES įstaigos, tarnybos ir agentūros, o Komisijai tenka bendras koordinavimo vaidmuo. Komisija rengia ir planuoja vertinimą ir priima vertinimo ataskaitas, o Taryba yra atsakinga už rekomendacijų dėl taisomųjų veiksmų priėmimą.

Tai pirmas kartas, kai pagal naująjį mechanizmą Šengeno vertinimas pradėtas visose susijusiose politikos srityse siekiant patikrinti, ar valstybė narė, norinti prisijungti prie Šengeno erdvės be vidaus sienų kontrolės, įvykdė visoms atitinkamoms Šengeno *acquis* dalims taikyti būtinas sąlygas. Šį procesą sudaro patikrinimai vietoje su valstybių narių ir Komisijos ekspertais, vertinimo ataskaitos, kuriose pateikiamos išvados, ir Tarybos rekomendacijos dėl taisomųjų veiksmų, kuriomis remdamasi valstybė narė parengia veiksmų planus.

2011 m. Stojimo akte² nustatyta, kad visos Šengeno *acquis* nuostatos bus taikomos Kroatijai tik pagal atitinkamą Tarybos sprendimą ir kad toks sprendimas turėtų būti priimtas pagal taikytinas Šengeno vertinimo procedūras patikrinus, ar Kroatijoje įvykdytos visų atitinkamos *acquis* dalių taikymui būtinos sąlygos, įskaitant veiksmingą visų Šengeno taisyklių taikymą pagal sutartus bendrus standartus ir pagrindinius principus. Priimdama tą sprendimą Taryba taip pat turėtų atsižvelgti į Komisijos ataskaitą, kuria patvirtinama, kad Kroatija toliau vykdo įsipareigojimus, prisiimtus stojimo derybose ir susijusius su Šengeno *acquis*, visų pirma Kroatijos prisiimtus įsipareigojimus teismų sistemos ir pagrindinių teisių srityje (Stojimo akto VII priedas), įskaitant įsipareigojimą toliau užtikrinti teismų reformos ir veiksmingumo

¹ Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1053/2013, kuriuo sukuriamas tikrinimo, kaip taikoma Šengeno *acquis*, vertinimo ir stebėsenos mechanizmas, OL L 295, 2013 11 6, p. 27.

² Kroatijos Respublikos stojimo akto (toliau – 2011 m. Stojimo aktas) 4 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa (OL L 112, 2012 4 24, p. 22).

rezultatus ir kovoti su korupcija³. Šeši iš dešimties VII priede išvardytų įsipareigojimų susiję su Šengeno *acquis*.

Šio komunikato tikslas – įvertinti Kroatijos padarytą pažangą vykdant visoms Šengeno *acquis* dalims taikyti būtinas sąlygas, atsižvelgiant į Šengeno vertinimo rezultatus ir į tolesnius veiksmus, kurių Kroatija ėmėsi nuo vertinimo pradžios 2016 m. iki 2019 m. spalio mėn. Jame taip pat aptariama, kaip Kroatija nuo įstojimo dienos (2013 m. liepos 1 d.) iki 2019 m. rugsėjo mėn. vykdė stojimo derybose priimtus įsipareigojimus, susijusius su Šengeno *acquis*.

II. Šengeno vertinimas

2015 m. kovo 6 d. Kroatija pareiškė, kad yra pasirengusi nuo 2015 m. liepos 1 d. pradėti Šengeno vertinimo procesą visose susijusiose politikos srityse, kad būtų priimtas Tarybos sprendimas dėl visų Šengeno *acquis* nuostatų taikymo. Atsižvelgiant į Kroatijos deklaraciją dėl pasirengimo, 2016 m. pradėtas Šengeno vertinimo procesas pagal Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1053/2013, kuriuo sukuriamas tikrinimo, kaip taikoma Šengeno *acquis* vertinimo ir stebėsenos mechanizmas, bendrai koordinuojant Komisijai.

Vertinimas, kaip Kroatija taiko Šengeno *acquis*, atliktas pagal Reglamento (ES) Nr. 1053/2013 1 straipsnio 1 dalies b punktą. Nuo 2016 m. birželio mėn. iki 2019 m. gegužės mėn. Komisijos ir valstybių narių ekspertų grupės tikrino, kaip Kroatija taiko Šengeno *acquis* nuostatas duomenų apsaugos, policijos bendradarbiavimo, bendros vizų politikos, išorės sienų valdymo, grąžinimo, Šengeno informacinės sistemos, šaunamųjų ginklų ir teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityse. Atliekant šiuos vertinimus ypatingas dėmesys buvo skiriamas pagarbai pagrindinėms teisėms ir atitinkamas Šengeno *acquis* dalis taikančių valdžios institucijų veikimui. Atlikus vertinimą Komisija 2016–2019 m. priėmė įvairias vertinimo ataskaitas, kuriose pateiktos išvados ir įvertinimas, o Taryba priėmė rekomendacijas dėl taisomųjų veiksmų nustatytiems trūkumams pašalinti⁴. Vadovaudamasi Tarybos rekomendacijomis ir Reglamento (ES) Nr. 1053/2013 16 straipsniu Kroatija pateikė Komisijai ir Tarybai veiksmų planus, kaip pašalinti atitinkamose vertinimo ataskaitose nustatytus trūkumus. Remdamasi gautomis tolesnių veiksmų ataskaitomis Komisija įvertino, ar veiksmų planai visapusiškai įgyvendinami, ir reguliariai informavo Tarybos darbo grupę Šengeno klausimais apie veiksmų planų įgyvendinimą.

Kiekvienos politikos srities Šengeno vertinimo proceso rezultatai

Duomenų apsaugos vertinimas atliktas 2016 m. vasario mėn. Bendras įvertinimas buvo, kad Kroatija tenkina Šengeno *acquis* duomenų apsaugos srityje taikyti būtinas sąlygas. Reikalavimų neatitikimo atvejų nenustatyta. Vis dėlto buvo būtina patobulinti kai kuriuos aspektus, visų pirma susijusius su Duomenų apsaugos institucijos nepriklausomumu ir Vidaus reikalų ministerijos duomenų apsaugos pareigūno padėties sustiprinimu. 2019 m. sausio 30 d. Komisija pranešė Kroatijai ir Tarybai, kad Kroatija pakankamai įgyvendino visas Tarybos rekomendacijoje⁵ pateiktas rekomendacijas dėl tobulintinų aspektų.

³ 2011 m. Stojimo akto 36 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

⁴ Pridedamas atitinkamų Šengeno vertinimo ataskaitų ir Tarybos rekomendacijų sąrašas.

⁵ Tarybos dokumentas 5725/17, SCH-EVAL 31, COMIX 66, 2017 1 27.

2016 m. birželio mėn. atliktas **policijos bendradarbiavimo** vertinimas. Dėl šios srities taip pat padarytas bendras įvertinimas, kad Kroatija tenkina šios srities Šengeno *acquis* taikyti būtinas sąlygas. Nenustatyta jokių Šengeno *acquis* nesilaikymo policijos bendradarbiavimo srityje atvejų. Vis dėlto buvo nustatyta sričių, kuriose buvo reikalingi patobulinimai, pavyzdžiui, dėl policijos bendradarbiavimo susitarimų su kaimyninėmis valstybėmis narėmis įgyvendinimo ir modernizavimo, policijos veiklos organizavimo tarptautinio policijos bendradarbiavimo srityje stiprinimo ir keitimosi informacija didinimo imantis konkrečių techninių priemonių. Atidžiai išnagrinėjusi Kroatijos pateiktas tolesnių veiksmų ataskaitas dėl Tarybos rekomendacijų⁶, susijusių su būtinais patobulinimais, įgyvendinimo Komisija 2019 m. gegužės 28 d. pranešė Kroatijai ir Tarybai, kad rekomendacijos laikomos iš esmės įgyvendintomis. Tačiau rekomendacija, susijusi su pakartotinėmis derybomis dėl dvišalio susitarimo su Slovėnija dėl specialių tarpvalstybinio policijos bendradarbiavimo formų siekiant užkirsti kelią nusikalstamumui, dar turi būti iki galo įgyvendinta. Kroatijos paprašyta toliau siekti greitai pasirašyti ir ratifikuoti dvišalį susitarimą su Slovėnija ir nuolat informuoti Komisiją apie padarytą pažangą.

Dėl **bendros vizų politikos** vertinimo, kurį atliekant 2016 m. birželio mėn. surengti patikrinimai vietoje Kroatijos ambasadose Prištinoje (Kosovas) ir Maskvoje (Rusijos Federacija), padarytas bendras įvertinimas, kad Kroatija tenkina Šengeno *acquis* bendros vizų politikos srityje taikyti būtinas sąlygas. Reikalavimų nesilaikymo atvejų nenustatyta. Tačiau manyta, kad kai kuriose srityse reikalingi patobulinimai, visų pirma dėl vizų skyriaus darbo srauto ir Kroatijos vizų informacinės sistemos. Išnagrinėjusi veiksmų planą ir tolesnių veiksmų ataskaitas, susijusias su Tarybos rekomendacijų dėl tobulintinių aspektų⁷ įgyvendinimu, taip pat po to, kai 2019 m. birželio 17 d. buvo pasirašytas iš dalies pakeistas Kroatijos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl Kroatijos Respublikos piliečių ir Rusijos Federacijos piliečių abipusio keliavimo, Komisija padarė išvadą, kad rekomendacijos yra visiškai įgyvendintos. Apie tai pranešta Kroatijai ir Tarybai 2019 m. birželio 28 d.

Šengeno vertinimas **grąžinimo** srityje atliktas 2016 m. birželio mėn. Remiantis vertinimo išvadomis, padarytas bendras įvertinimas, kad Kroatija tenkins Šengeno *acquis* grąžinimo srityje taikyti būtinas sąlygas, jei toliau suderins Kroatijos užsieniečių įstatymą⁸ su Grąžinimo direktyvos⁹ nuostatomis ir jį įgyvendins. Tai visų pirma susiję su draudimų atvykti nustatymu ir jų galiojimu visoje ES, neteisėto buvimo kriminalizavimu, dėl ko gali būti vilkinamas grąžinimo procesas, ir neapibrėžta pasislėpimo pavojaus sąvoka. Pagal veiksmų planą ir tolesnių veiksmų ataskaitas, pateiktus siekiant įgyvendinti Tarybos rekomendacijas¹⁰, padaryti reikiami Užsieniečių įstatymo pakeitimai, kad jis būtų suderintas su Grąžinimo direktyva. 2019 m. kovo 18 d. Komisija pranešė Kroatijai ir Tarybai, kad visiškai įgyvendintos Tarybos rekomendacijos, susijusios su grąžinimo srities vertinimu.

Po to, kai 2016 m. vasario mėn. Kroatija buvo teigiamai įvertinta dėl Šengeno *acquis* taikymo duomenų apsaugos srityje, ir patikrinus, ar techniniu požiūriu Kroatijos nacionalinė Šengeno

⁶ Tarybos dokumentas 11206/17, SCH-EVAL 197, ENFOPOL 355, COMIX 520, 2017 7 11.

⁷ Tarybos dokumentas 6359/17, SCH-EVAL 67, VISA 58, COMIX 130, 2017 2 17.

⁸ Oficialusis leidinys Nr. 130/11 ir 74/13.

⁹ OL L 348, 2008 12 24, p. 98.

¹⁰ Tarybos dokumentas 11207/17, SCH-EVAL 198, MIGR 129, COMIX 521, 2017 7 11.

informacinė sistema yra parengta būti integruota į **Šengeno informacinę sistemą (SIS)**¹¹, 2017 m. balandžio 11 d. Taryba priėmė sprendimą dėl Šengeno *acquis* nuostatų, susijusių su SIS, taikymo¹². Kroatijoje SIS pradėta visapusiškai eksploatuoti 2017 m. birželio 27 d., išskyrus perspėjimų dėl atsisakymų leisti atvykti arba būti Šengeno erdvėje skelbimo funkciją (iki vidaus sienų kontrolės panaikinimo). Susijęs Šengeno vertinimas atliktas 2017 m. rugsėjo mėn. Atlikus vertinimą padaryta išvada, kad SIS įgyvendinimas yra patenkinamas ir Kroatija tenkina šios srities *acquis* taikyti būtinas sąlygas. Kroatija sukūrė patikimą modernią sistemos architektūrą, kuria užtikrinamas didelis prieinamumas ir veiklos tęstinumas. Vis dėlto manyta, kad reikia šiek tiek patobulinti paieškos funkcijas ir SIRENE bylų valdymo sistemą. Išnagrinėjusi veiksmų planą ir tolesnių veiksmų ataskaitas, susijusias su Tarybos rekomendacijomis¹³, pateiktomis siekiant užtikrinti, kad būtų padaryti būtini patobulinimai, 2019 m. birželio 4 d. Komisija pranešė Kroatijai ir Tarybai, kad su rekomendacijomis susiję veiksmai įgyvendinti.

Vertinimas, susijęs su **šaunamųjų ginklų** teisės aktais, buvo atliktas 2016 m. rugsėjo mėn. remiantis klausimynu. Nustatyta, kad teisinė šaunamųjų ginklų sistema, administracinės struktūros ir policijos bendradarbiavimo procedūros iš esmės atitinka Šengeno *acquis*. Manyta, kad reikėtų padaryti su ES teisiniais reikalavimais susijusių patobulinimų, pavyzdžiui, suderinti lengvai keičiamos konstrukcijos dujinių ginklų klasifikaciją su Direktyva 91/477/EEB (I priedo II dalis) ir užtikrinti, kad importuojamų ginklų žymėjimo reikalavimai praktiškai atitiktų Reglamentą (ES) Nr. 258/12 (2 straipsnio 15 dalies c punktas). 2018 m. lapkričio 6 d. Komisija pranešė Kroatijai ir Tarybai, kad su Tarybos rekomendacijomis¹⁴ susiję veiksmai įgyvendinti.

Vertinimo **teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose** srityje apimtis buvo ribota, nes didžioji dauguma šios srities Šengeno *acquis* nuostatų palaikant valstybių narių santykius buvo pakeista ne Šengeno teisinėmis priemonėmis. Dėl šios priežasties nuo 2018 m. liepos iki spalio mėn. remiantis klausimynu buvo atliekamas vertinimas, kaip Kroatija perkėlė ir taiko tas Šengeno *acquis* nuostatas, kurios nebuvo pakeistos. Bendras įvertinimas buvo tas, kad Kroatijos teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, visų pirma savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose ir *ne bis in idem* principo, teisinė sistema atitinka šios srities Šengeno *acquis* taikyti būtinas sąlygas. Nepateikta jokių rekomendacijų dėl tobulintinų aspektų. Iš tiesų, įvertinta, kad Kroatija laikysis visų Šengeno *acquis* nuostatų, kai tik prisijungs prie 2000 m. gegužės 20 d. Konvencijos dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose ir jos papildomo protokolo. Tai įvyks, kai Taryba vienbalsiai priims sprendimą, kuriuo bus nustatyta tos Konvencijos ir jos protokolo įsigaliojimo data.

Išorės sienų valdymo vertinimas atliktas 2016 m. gegužės mėn. surengiant patikrinimus vietoje prie Kroatijos oro, sausumos ir jūrų sienų. Per patikrinimus nustatyti trūkumai pirmiausia buvo susiję su sausumos sienos stebėjimu, darbuotojų, galinčių vykdyti operatyvinę sienų kontrolę, skaičiumi ir oro uostų infrastruktūra. Todėl vertinimo ataskaitoje

¹¹ 2015 m. kovo 16 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES) 2015/450, kuriuo nustatomi bandymų reikalavimai valstybėms narėms, kurios integruojasi į antrosios kartos Šengeno informacinę sistemą (SIS II) arba iš esmės keičia savo tiesiogiai susijusias nacionalines sistemas, 1 straipsnio 1 dalis (OL L 74, 2015 3 18, p. 31).

¹² Tarybos dokumentas 5649/17, SCH-EVAL 28, SIRIS 14, COMIX 59, 2017 4 11.

¹³ Tarybos dokumentas 11185/18, SCH-EVAL 154, SIRIS 94, COMIX 409, 2018 7 16.

¹⁴ Tarybos dokumentas 13969/17, SCH-EVAL 265, ENFOPOL 508, COMIX 738, 2017 11 7.

padaryta išvada, kad tuo metu Kroatijos išorės sienų valdymo sistema neatitiko Šengeno standartų. Todėl 2017 m. lapkričio ir gruodžio mėn. atliktas pakartotinis patikrinimas prie oro ir sausumos sienų, kad remiantis tuo, kaip įgyvendintas su 2016 m. vertinimu susijęs veiksmų planas, būtų patikrinta, ar Kroatija įvykdė Šengeno *acquis* išorės sienų valdymo srityje taikyti būtinas sąlygas.

Šis 2017 m. pakartotinis patikrinimas parodė, kad oro uostų infrastruktūros trūkumai buvo tinkamai pašalinti. Tačiau atsižvelgiant į trūkumus, įskaitant keletą reikalavimų neatitikimo atvejų, tebebuvusių prie Kroatijos išorės sausumos sienų, buvo padarytas bendras įvertinimas, kad Kroatija dar neįvykdė būtinų sąlygų. Trūkumai prie sausumos sienų buvo susiję su: nepakankamu nuolatinių darbuotojų skaičiumi; dar neįdiegta technine stebėjimo sistema prie sienos su Bosnija ir Hercegovina; dideliu sienos perėjimo vietų, skirtų vietiniam eismui per sieną, skaičiumi; vis dar neuždarytais kai kuriais keliais, kuriais kertama ši siena, ir nedideliu sausumos sienoms stebėti naudojamų šunų seklių skaičiumi. Komunikate Tarybai dėl Kroatijos veiksmų plano, kuriuo siekiama pašalinti per 2017 m. pakartotinį patikrinimą nustatytus trūkumus, tinkamumo vertinimo¹⁵, Komisija pripažino, kad Kroatija padarė didelę pažangą, ir veiksmų planą laikė tinkamu. Vis dėlto buvo nustatyta, kad reikėtų pakartotinai apsilankyti prie sausumos sienos, daugiausia dėmesio skiriant trūkumams ir reikalavimų neatitikimo atvejams, nustatytiems per 2016 ir 2017 m. patikrinimus vietoje, visų pirma sausumos sienų stebėjimo srityje.

Antras pakartotinis patikrinimas, per kurį daugiausia dėmesio skirta Kroatijos sausumos sienai su Bosnija ir Hercegovina, surengtas 2019 m. gegužės mėn. Patikrinimo vietoje grupė patikrino pažangą, padarytą įgyvendinant veiksmų planus, kuriais siekiama pašalinti trūkumus, nustatytus atliekant 2016 ir 2017 m. vertinimus. Naujų reikalavimų neatitikimo atvejų nenustatyta. Tačiau nustatyti keli papildomi aspektai, kurie įvertinti: „atitinka reikalavimus, tačiau reikia tobulinti“. Padaryta išvada, kad nemažai rekomendacijų dėl reikalavimų neatitikimo atvejų, nustatytų atliekant 2016 ir 2017 m. patikrinimus, per 2019 m. pakartotinį patikrinimą dar nebuvo baigtos įgyvendinti. Pagrindiniai neišspręsti klausimai buvo susiję su tolesniu Kroatijos sausumos sienų stebėjimo koncepcijos plėtojimu ir įgyvendinimu, viešaisiais pirkimais ir tolesniu techninio sausumos sienų stebėjimo sistemų ir stebėjimo įrangos plėtojimu, šunų seklių naudojimu ir darbuotojų skaičiumi. Taip pat padaryta išvada, kad reikia toliau visapusiškai įgyvendinti šias rekomendacijas, kad būtų galima patvirtinti, kad Kroatija visapusiškai tenkina Šengeno *acquis* išorės sienų valdymo srityje taikyti būtinas sąlygas. Dėl 2019 m. gegužės mėn. pakartotinio patikrinimo vertinimo ataskaitos projekto teigiamą nuomonę 2019 m. rugsėjo 5 d. pateikė visi Šengeno komiteto (kurį sudaro valstybių narių atstovai ir kuriam pirmininkauja Komisija) nariai.

Laikydamosi Tarybos reglamento (ES) Nr. 1053/2013 16 straipsnio 3 dalyje nustatyto įpareigojimo teikti ataskaitas ir atsižvelgdama į 2019 m. pakartotinio patikrinimo išvadas, Kroatija pateikė Komisijai tolesnių veiksmų ataskaitas dėl veiksmų planų, susijusių su 2016 ir 2017 m. pakartotiniaisiais patikrinimais, įgyvendinimo, taip pat 2019 m. liepos 12 d., rugpjūčio 6 d., rugsėjo 19 d. ir spalio 2 d. pateikė papildomų paaiškinimų. Po 2019 m. pakartotinio patikrinimo Kroatija pranešė, kad padaryta toliau nurodyta pažanga šalinant per 2016 ir

¹⁵ COM(2019) 127 *final*, 2019 m. vasario 28 d.

2017 m. patikrinimus nustatytus trūkumus:

- Kroatijos valdžios institucijos paaiškino veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į rekomendacijas dėl dabartinio ir numatomo sienų kontrolės, įskaitant sausumos sienų stebėjimą, darbuotojų skaičiaus. Kroatija suplanavusi turėti 6 339 sienų kontrolės postus (įskaitant 457 postus, skirtus kompensuojamosioms priemonėms), kurie bus užpildyti pagal pradinį planą, be kita ko, perskirstant darbuotojus (6 300 pasienio policijos pareigūnų iki prisijungimo). Be to, iki 2019 m. pabaigos pažeidžiamiausiose išorės sienos zonose bus užpildyta 100 proc. policijos pareigūnų, atliekančių patikrinimus kertant sieną ir stebinčių sieną, darbo vietas.
- Kroatija visiškai įgyvendino rekomendaciją, susijusią su darbuotojų, atsakingų už sienų stebėjimo operatyvinių planavimą ir taktinio lygmens valdymą, mokymo kursais, kurie taip pat turėtų apimti sienų stebėjimo operacijų taktiką ir planavimą, kiek tai susiję su šunų seklių naudojimu, techninio stebėjimo sistemomis, patruliavimu ir perėmimo taktika.
- Į rekomendaciją atnaujinti Kroatijos sausumos sienų stebėjimo koncepciją atsižvelgta rengiant naujausią koncepcijos versiją (2019 m. liepos mėn.). Į šią versiją įtraukta (naujų) techninių pajėgumų ir sienų stebėjimo darbuotojų bei kitų išteklių naudojimo sąsaja, pagrįsta rizikos analize. Joje taip pat nurodyta skirtingų lygmenų subjektų, atsakingų už sausumos sienų stebėjimą, įskaitant nacionalinius, regioninius ir vietos koordinavimo centrus, darbo metodika.
- Dėl tolesnio sausumos sienų stebėjimo pajėgumų ir informuotumo apie padėtį gerinimo ir su tuo susijusių rekomendacijų, pateiktų siekiant toliau plėtoti techninio stebėjimo sistemas prie išorės sausumos sienos su Bosnija ir Hercegovina bei Juodkalnija ir padidinti šiluminio vaizdo atkūrimo mobilią įrangą turinčių transporto priemonių skaičių, Kroatija nurodė užbaigtas ir tebevykdomas tokių sistemų ir įrangos pirkimo procedūras, taip pat numatytas pristatymo datas (ne vėliau kaip iki 2019 m. pabaigos). Taip pat gauta informacijos apie naujus planus papildomai įsigyti ir dresuoti 18 tarnybinių šunų.

Įvertinusi pirmiau aprašytą po 2019 m. pakartotinio patikrinimo Kroatijos padarytą pažangą, Komisija mano, kad Kroatija ėmėsi priemonių, reikalingų siekiant užtikrinti, kad būtų tenkinamos Šengeno *acquis* išorės sienų valdymo srityje taikyti būtinos sąlygos. Siekiant užtikrinti, kad šių sąlygų būtų toliau laikomasi, Kroatija turės nuolat stengtis toliau įgyvendinti visus šioje srityje tebevykdomus veiksmus.

III. Su Šengeno *acquis* susiję įsipareigojimai

Kaip reikalaujama Stojimo akte, Kroatija prisiėmė konkrečius įsipareigojimus teisminių institucijų ir pagrindinių teisių srityje. 2011 m. Stojimo akto VII priede išvardyti dešimt konkrečių įsipareigojimų, kurie turi būti nuolat vykdomi, iš jų šeši – susiję su Šengeno *acquis*, kaip nustatyta Stojimo akto 4 straipsnio 2 dalyje:

- toliau užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendinama teismų reformos strategija ir veiksmų planas;

- toliau stiprinti teisminių institucijų nepriklausomumą, atskaitomybę, nešališkumą ir profesionalumą;
- toliau gerinti teisminių institucijų veiksmingumą;
- toliau užtikrinti, kad būtų pasiekta tvarių svarių rezultatų, grindžiamų atliktais veiksmingais, efektyviais ir nešališkais tyrimais, baudžiamuoju persekiojimu ir teismo sprendimais organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos bylose visais lygiais, įskaitant aukšto lygio korupciją, ir jautriuose sektoriuose, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų sektoriuje;
- toliau gerinti rezultatus stiprinant prevencines kovos su korupcija ir interesų konfliktais priemones ir
- toliau gerinti žmogaus teisių apsaugą.

Šiame skirsnyje apžvelgiama, kaip šie šeši įsipareigojimai vykdyti nuo įstojimo dienos (2013 m. liepos 1 d.) iki 2019 m. rugsėjo mėn., ir aptariami tik Šengeno *acquis* svarbūs aspektai, kaip nustatyta Stojimo akto 4 straipsnio 2 dalyje.

Toliau užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendinama teismų reformos strategija ir veiksmų planas

Kalbant apie įsipareigojimą toliau užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendinama teismų reformos strategija ir veiksmų planas, 2010 m. gruodžio 15 d. Kroatijos Parlamentas priėmė 2011–2015 m. teismų reformos strategiją¹⁶, o 2012 m. gruodžio 14 d. – 2013–2018 m. teismų plėtros strategiją¹⁷. 2013 m. birželio mėn. Teisingumo ministerija paskelbė 2013–2014 m. teismų plėtros strategijos strateginių gairių įgyvendinimo veiksmų planą¹⁸, kuris buvo pagrįstas ankstesniais veiksmų planais.

Abiejų strategijų tikslas – pagerinti teisminių institucijų nepriklausomumą, nešališkumą, profesionalumą ir veiksmingumą, geriau integruoti Kroatijos teisminių institucijų sistemą į Europos teisminių institucijų sistemą, pagerinti galimybes kreiptis į teismą ir pertvarkyti baudžiamosios teisenos sistemą (2011–2015 m. strategija), geriau valdyti teisminių institucijų žmogiškuosius išteklius ir išnaudoti modernių technologijų teikiamas galimybes (2013–2018 m. strategija).

Priėmus šias strategijas ir veiksmų planus, siekiant įgyvendinti minėtus tikslus, ataskaitiniu laikotarpiu buvo imtasi įvairių priemonių¹⁹, visų pirma:

- teisėjų atrankos ir paaukštinimo kriterijų reformos²⁰;
- procedūrinių įstatymų ir tam tikrų kitų teisės aktų, kuriais daugiausia siekiama padidinti teisingumo sistemos veiksmingumą, reformos²¹;
- reformos, kuria siekiama sustiprinti teismo pirmininkų vykdomą valdymą teisminėse institucijose²²,

¹⁶ NN 145/10.

¹⁷ NN 144/12.

¹⁸ <https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/AP%20Startegije%20razvoja%20pravosuda.pdf>

¹⁹ Žr. 2013–2014 m. teismų plėtros strategijos strateginių gairių įgyvendinimo veiksmų plano 1 priedą „Įgyvendintos priemonės ir veiksmai“.

²⁰ <https://pravosudje.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Mjere%20I%20kvartal.pdf>.

²¹ Akto dėl Valstybinės teismų tarybos (NN 28/13) ir Teismų akto (NN 28/13) pakeitimai.

²² Žr. visų pirma Civilinio proceso akto (NN 25/13, 89/14 ir 70/19), Administracinių ginčų akto (NN 152/14 ir 29/17), Vykdomo užtikrinimo akto (NN 25/13, 93/14 ir 73/17), Baudžiamojo proceso akto (NN 56/13, 145/13, 152/14) ir Teismų akto (NN 28/13, 33/15, 82/15 ir 67/18) pakeitimus.

- ir reformos, kuria siekiama labiau skatinti alternatyvius ginčų sprendimo metodus²³.

Kroatija toliau vykdo šį įsipareigojimą.

Toliau stiprinti teisminių institucijų nepriklausomumą, atskaitomybę, nešališkumą ir profesionalumą.

Kroatijos valdžios institucijos ėmėsi įvairių priemonių šiems klausimams spręsti:

- (i) siekiant sustiprinti teisminių institucijų nepriklausomumą ir nešališkumą, ataskaitiniu laikotarpiu imtasi keleto priemonių, pvz., padidintas pirmosios instancijos teismų teisėjų darbo užmokestis²⁴. Siekiant kuo labiau sumažinti netinkamos politinės įtakos pavojų ir padidinti Aukščiausiojo Teismo pirmininko ir valstybės generalinio prokuroro atrankos proceso objektyvumą ir skaidrumą, buvo pakeisti atitinkami teisės aktai²⁵.
- Tačiau tebėra problemų, visų pirma susijusių su teismų nepriklausomumo suvokimu – kaip matyti iš 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės, jis yra vienas žemiausių ES²⁶. Pagal GRECO rekomendacijas 2016 m. Kroatijos valdžios institucijos atliko tyrimą, kad išnagrinėtų visuomenės nepasitikėjimo Kroatijos teisingumo sistema priežastis²⁷;
- (ii) siekiant sustiprinti teisminių institucijų atskaitomybę, ataskaitiniu laikotarpiu praktiškai įgyvendinta įvairių priemonių, pavyzdžiui, padidintas teisėjų ir prokurorų finansinių deklaracijų skaidrumas²⁸, nustatyta suderinta teisėjų ir prokurorų finansinės atskaitomybės tvarka (įskaitant elektroninę duomenų bazę) ir pagerintas valdžios institucijų keitimasis informacija apie mokesčius ir nekilnojamojo turto nuosavybę²⁹;
- (iii) kalbant apie įsipareigojimą toliau didinti teisminių institucijų profesionalumą, pradėtos taikyti kelios priemonės, kaip antai objektyviai patikrinami teisėjų ir prokurorų darbo

²² Teismų aktas (NN 28/13).

²³ Civilinio proceso akto pakeitimai (NN 25/13).

²⁴ Aktas dėl teisėjų ir teisminių institucijų pareigūnų darbo užmokesčio, NN 16/19.

²⁵ Teismų aktas, NN 67/18; naujas Aktas dėl Valstybės prokuratūros, NN 67/18. Šios priemonės padėjo iš dalies įgyvendinti arba pakankamai atsižvelgti į GRECO rekomendacijas, susijusias su teisėjų ir prokurorų nepriklausomumu ir nešališkumu. Žr. GRECO, GrecoRC4(2018)14, 16–23 ir 33–38 punktus.

²⁶ „Eurobarometro“ apklausos dėl teismų ir teisėjų nepriklausomumo, žr. 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės 47–50 diagramas ir 2019 m. Kroatijai skirtą šalies ataskaitą, SWD(2019) 1010 final, p. 56.

²⁷ GRECO rekomendacijos, GrecoRC4(2016)5, 18–21 punktus.

²⁸ Akto dėl Valstybės teismų tarybos pakeitimai (NN 28/13).

²⁹ Įgyvendintos priemonės buvo grįstos Kovos su korupcija strategija (2015–2020 m.). GRECO nuomone, šios priemonės padėjo iš dalies įgyvendinti jos rekomendacijas. Žr. GRECO, GrecoRC4(2016)5, 27–30, 43–46 punktus ir GRECO, GrecoRC4(2018)14, 24–27 punktus. Kalbant apie teisėjų ir prokurorų finansines deklaracijas, 2019–2020 m. korupcijos prevencijos veiksmų plane numatyta, kad naujoji elektroninė patikrinimo sistema pradės veikti 2020 m.

kiekybinio vertinimo kriterijai³⁰, nuolatinis švietimas³¹ ir griežtesnės profesinės etikos gairės³².

Be pastangų didinti teisminių institucijų profesionalumą, imtasi teisingumo sistemos kokybės gerinimo priemonių, pavyzdžiui, palaipsniui pertvarkyta teismų sistema – sujungti mažesni teismai ir vienodžiau paskirstytas darbo krūvis³³. Daugiau investuojant į IRT, visuose teismuose palaipsniui įdiegta elektroninė bylų tvarkymo sistema, imtasi veiksmų pagerinti elektroninio ryšio priemonių naudojimą teismuose ir skatinama prašymus teikti ir mokesčius mokėti internetu³⁴. Tačiau, kaip nurodyta per Europos semestrą, reikia dėti papildomų pastangų, kad teisingumo sistemos kokybė būtų dar labiau pagerinta³⁵.

Kroatija toliau vykdo šį įsipareigojimą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Kroatijos teisingumo sistemos veiksmingumas vertinamas atsižvelgiant į Komisijos Europos semestro šalių ataskaitas ir buvo įtrauktas į konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, kurias Taryba priėmė Kroatijos atžvilgiu.

Toliau gerinti teisminių institucijų veiksmingumą

Kalbant apie įsipareigojimą toliau gerinti teisminių institucijų veiksmingumą, iš teismų duomenų matyti, kad beveik visų rūšių bylų atveju padaryta pažanga, palyginti su ataskaitinio laikotarpio pradžia. Tačiau reikia nuolat šalinti visus teisingumo sistemos trūkumus, pvz., trumpinti ilgai trunkančius teismo procesus.

Remiantis 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestine, neišnagrinėtų civilinių, komercinių ir administracinių bylų pirmosios instancijos teismuose skaičius sumažėjo daugiau nei 20 proc.³⁶. Tačiau neišnagrinėtų bylų skaičius išlieka didelis ir pažanga padaryta iš dalies dėl to, kad bylų buvo mažiau. Pastaraisiais metais padaugėjo neišnagrinėtų baudžiamųjų bylų, nors jos sudaro mažesnę dalį. Imtasi priemonių ir maždaug 40 proc. sumažintas senesnių nei 10 metų bylų skaičius, palyginti su padėtimi 2016 m. pabaigoje.

Teismo proceso trukmė sutrumpėjo beveik visų rūšių bylų, ypač administracinių bylų, atveju³⁷. Vis dėlto, nors padėtis pagerėjo, teismo procesas tebėra ilgas, visų pirma civilinių

³⁰ Akto dėl Valstybinės teismų tarybos pakeitimai (NN 28/13) ir Bendrieji teisėjų veiklos rezultatų kriterijai ir teisėjų veiklos rezultatų vertinimo metodika; taip pat žr. GRECO, Greco Eval IV Rep (2013) 7E, 91 ir 150 punktus.

³¹ 2011–2015 m. Teismų akademijos plėtros strategija; taip pat žr. GRECO, Greco Eval IV Rep (2013) 7E, 128 ir 173 punktus.

³² Pz., Etikos principų aiškinimo ir interesų konfliktų prevencijos gairės buvo priimtos 2016 m. vasario 4 d.; taip pat žr. GRECO, GrecoRC4(2016)5, 22–26 ir 39–42 punktus. GRECO nuomone, šios priemonės padėjo iš dalies arba pakankamai įgyvendinti jos rekomendacijas. Žr. GRECO, GrecoRC4(2018)14, 24–27 punktus ir GRECO, GrecoRC4(2016)5, 27–30 ir 43–46 punktus.

³³ 2019 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, SWD(2019) 1010 *final*, p. 56.

³⁴ Tarybos rekomendacijos Kroatijai: 2019 7 2, 9935/19 – COM(2019) 511 *final*; 2018 7 13, 2018/C 320/10; 2017 7 11, 2017/C 261/10; 2016 7 12, 2016/C 299/23; 2015 7 14, 2015/C 272/15; 2014 7 8, 2014/C 247/10 ir Kroatijai skirtos šalies ataskaitos: 2019 2 27, SWD(2019) 1010 *final*, p. 56; 2018 3 7, SWD(2018) 209 *final*, p. 50; 2017 2 22, SWD(2017) 76 *final*, p. 52; 2016 3 13, SWD(2016) 80 *final*/2, p. 2, 76; 2015 2 16, SWD(2015) 30 *final*, p. 25, 93; 2014 6 2, SWD(2014) 412 *final*, p. 37.

³⁵ Žr. pirmesnę išnašą.

³⁶ 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 13–15 diagramos. Pastaraisiais metais sumažėjimas buvo ryškesnis, ypač administracinių bylų.

³⁷ 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 5, 6 ir 8 diagramos, kuriose parodyta nagrinėjimo trukmė.

bylų pirmosios instancijos teismuose (vidutiniškai apie 850 dienų), komercinėse bylose (700 dienų) ir pirmosios instancijos baudžiamosiose bylose (650 dienų savivaldybių teismuose)³⁸.

Remiantis 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinės duomenimis, teismai sugebėjo susitvarkyti su gaunamomis bylomis – bylų išnagrinėjimo rodikliai³⁹ per pastaruosius metus viršijo 100 proc. beveik visų rūšių bylų atveju ir dažnai pasiekė ar viršijo 120 proc.⁴⁰.

Kadangi tebereikia toliau užtikrinti teisingumo sistemos veiksmingumą, Kroatija ir toliau vykdo įsipareigojimą didinti teisminių institucijų veiksmingumą.

Toliau užtikrinti, kad būtų pasiekta tvarių svarių rezultatų, grindžiamų atliktais veiksmingais, efektyviais ir nešališkais tyrimais, baudžiamuoju persekiojimu ir teismo sprendimais organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos bylose visais lygiais, įskaitant aukšto lygio korupciją, ir jautriuose sektoriuose, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų sektoriuje

Kroatija išplėtojo kovos su korupcija institucinę struktūrą, kurią sudaro keli kovos su korupcija komitetai ir departamentai⁴¹. Tyrimus atlieka Kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu biuras (USKOK) ir specializuota kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu policija (PNUSKOK). USKOK buvo giriamas už gerus rezultatus vykdant aktyvius tyrimus ir sėkmingą baudžiamąjį persekiojimą, įskaitant plataus atgarsio bylas, susijusias su aukšto rango išrinktais ir paskirtais pareigūnais⁴². Iš statistinių duomenų matyti, kad per pastaruosius keletą metų buvo atlikta daug tyrimų ir pareikšti kaltinimai su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija susijusiose bylose⁴³.

Nagrinėjant kai kurias aukšto lygio korupcijos bylas procedūros vis dar trunka ilgai ir tos bylos tebėra neišspręstos. Vis dar manoma, kad korupcija yra plačiai paplitusi⁴⁴. Dėl baudžiamosios teisenos sistemos neveiksmingumo sudėtinga kovoti su ekonominiais ir finansiniais pažeidimais, taigi Taryba rekomendavo sutrumpinti teismo proceso trukmę⁴⁵. Valstybės prokuratūra buvo sustiprinta nusamdžius papildomų darbuotojų, tačiau jos pajėgumas kovoti su ekonominiais ir finansiniais nusikaltimais tebėra ribotas⁴⁶.

³⁸ 2019 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, SWD(2019) 1010 *final*, p. 56 ir 2018 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, 2018 3 7 SWD(2018) 209 *final*, p. 49.

³⁹ Bylų išnagrinėjimo rodiklis yra išspręstų bylų ir gaunamų bylų skaičiaus santykis. Pagal jį vertinama, ar teismas spėja išnagrinėti gaunamas bylas. Kai bylų išnagrinėjimo rodiklis yra apie 100 proc. ar didesnis, tai reiškia, kad teismų sistema yra pajėgi išnagrinėti bent tiek bylų, kiek gauna. Kai bylų išnagrinėjimo rodiklis yra mažesnis nei 100 proc., tai reiškia, kad teismai išsprendžia mažiau bylų negu gauna.

⁴⁰ 2019 m. ES teisingumo rezultatų suvestinė, 10–12 diagramos.

⁴¹ Kovos su korupcija priemonių įgyvendinimo stebėsenos komisija, Teisingumo ministerijos Kovos su korupcija departamentas, Kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu biuras (USKOK), specializuota kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu policija (PNUSKOK) ir Nacionalinė kovos su korupcija strategijos įgyvendinimo stebėsenos taryba.

⁴² Europos Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui, ES kovos su korupcija ataskaita (2014 m.), COM(2014) 38 *final*.

⁴³ Kroatijos valstybės prokuratūros 2018 m. metinė ataskaita.

⁴⁴ 2019 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, SWD(2019) 1010 *final*; 2017 m. specialiosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 470 dėl korupcijos statistiniai duomenys.

⁴⁵ Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Kroatijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kroatijos konvergencijos programos.

⁴⁶ 2019 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, SWD(2019) 1010 *final*, p. 56 ir 2018 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, SWD(2018) 209 *final*, p. 49–50.

2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujas viešųjų pirkimų įstatymas⁴⁷, kuriuo padedama kovoti su korupcija tokiomis priemonėmis kaip didesnis viešųjų pirkimų procedūrų atsekamumas bei skaidrumas ir griežtesni pažeidimų tyrimai bei sankcijų už juos nustatymas. E. viešieji pirkimai Kroatijoje yra pažengę į priekį ir lemia didesnę skaidrumą. Teigiamų žingsnių taip pat padaryta kuriant sutarčių registrą ir plėtojant galimybę elektroninėmis priemonėmis teikti skundus Valstybinei viešųjų pirkimų procedūrų priežiūros komisijai⁴⁸.

Tebereikia stiprinti bendrą institucinę viešųjų pirkimų sistemą, ypač vietos lygmeniu⁴⁹. Daugelyje viešųjų pirkimų srityje dirbančių institucijų vėluoja atlikti procedūras ir joms trūksta darbuotojų⁵⁰. Statybų sektoriuje kyla su viešaisiais pirkimais susijusios korupcijos rizika, daugiausia dėl to, kad didelę dalį vidaus sutarčių skyrimo vykdo valstybės valdomos įmonės, kurioms taikoma mažesnė kontrolė⁵¹. Šie klausimai turėtų būti išspręsti įgyvendinant 2019 m. gegužės mėn. priimtą kovos su valstybinių įmonių korupcija strategiją⁵².

Apskritai, Kroatija toliau vykdo įsipareigojimą daryti pažangą siekiant svarių rezultatų, grindžiamų atliktais veiksmingais ir efektyviais tyrimais, baudžiamuoju persekiojimu ir teismo sprendimais organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos byloje.

Toliau gerinti rezultatus stiprinant prevencines kovos su korupcija ir interesų konfliktais priemones

Kroatijos 2015–2020 m. kovos su korupcija strategija ir pridedamais veiksmy planais siekta tobulinti institucines ir teisėkūros sistemas ir stiprinti prevencinius veiksmus korupcijos rizikai nustatyti. Tai, kaip įgyvendinama kovos su korupcija strategija, prižiūri Korupcijos prevencijos taryba – vyriausybės patariamasis organas, kurį sudaro viešųjų institucijų ir NVO atstovai, – ir Nacionalinė kovos su korupcija programos įgyvendinimo stebėsenos taryba⁵³.

Priėmus Įstatymą dėl teisės gauti informaciją ir paskyrus informacijos komisarą, padidintas skaidrumas, o priėmus Įstatymą dėl pranešėjų apie pažeidimus apsaugos sukurta nauja pranešimų apie pažeidimus ir pranešėjų apsaugos sistema. Taip pat padaryta pažanga reglamentuojant politinių partijų finansus ir rinkimų kampanijų finansavimą⁵⁴. Valdžios institucijos toliau stengiasi stiprinti teisėjų ir prokurorų finansinių deklaracijų tikrinimą. Tačiau remiantis naujausiais turimais apklausos duomenimis, dauguma Kroatijos piliečių jaučia korupcijos poveikį kasdieniame gyvenime (59 proc.), be to, Kroatijoje iš visų ES valstybių narių užregistruota didžiausia dalis respondentų (16 proc.), kurie teigė, kad asmeniškai susidūrė su korupcija⁵⁵. Remiantis naujausios Europos semestro stebėsenos

⁴⁷ Viešųjų pirkimų aktas, įsigaliojęs 2017 m. sausio 1 d.

⁴⁸ 2019 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, SWD(2019) 1010 *final*.

⁴⁹ 2018 m. Kroatijai skirta šalies ataskaita, SWD(2018) 209 *final*.

⁵⁰ 2018 m. Kroatijos valstybinio audito ataskaita (Valstybės audito tarnyba, 2018 m.).

⁵¹ 2018 m. Europos statybų sektoriaus observatorijos ataskaita.

⁵² Kroatijos Respublikos 2019–2020 m. kovos su su korupcija programa, skirta valstybinėms įmonėms.

⁵³ 2019 m. liepos 18 d. Kroatijos teisingumo ministerijos raštas Migracijos ir vidaus reikalų GD ir Teisingumo ir vartotojų GD.

⁵⁴ 2013 m. Įstatymas dėl teisės gauti informaciją, 2015 m. liepos mėn. Akto dėl teisės gauti informaciją pakeitimai, 2019 m. vasario mėn. Įstatymas dėl pranešėjų apie pažeidimus apsaugos, 2013 m. Aktas dėl politinės veiklos ir rinkimų kampanijų finansavimo.

⁵⁵ 2017 m. specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 470 dėl korupcijos.

išvadamis, Kroatija turi gerinti valstybinių įmonių valdymą ir didinti korupcijos prevenciją ir griežtinti sankcijas už korupciją, visų pirma vietos lygmeniu⁵⁶.

Susirūpinimą kelia interesų konfliktai, visų pirma vietos lygmeniu ir valstybinėse bei valstybės kontroliuojamose bendrovėse. Pagal dabartinį Vietos ir regionų savivaldos įstatymą vietos pareigūnams suteikiama didelė veiksmų laisvė ir nepriklausomumas priimančiam sprendimui dėl disponavimo ne didesniu kaip 1 mln. HRK turtu ir finansais ir dėl viešųjų vietos bendrovių valdybos narių skyrimo.

Rengiamas naujas teisės aktas dėl interesų konfliktų prevencijos. Ankstesnėse teisės akto redakcijose nebuvo išspręsti susirūpinimą keliantys klausimai, pavyzdžiui, tai, kad į jo taikymo sritį neįtraukti bendrovių, kurių didžiąją dalį valdo vietos valdžios vienetai, valdybų pirmininkai ir nariai, taip pat bendrovių, kurių didžiąją dalį valdo šios bendrovės, valdybų pirmininkai ir nariai. Be to, remiantis jų nuostatomis Interesų konfliktų prevencijos komisijai buvo sunku pradėti procedūras siekiant taikyti sankcijas pareigūnams, kurie pateikia netikslias turto deklaracijas. Be to, kad numatytos prevencinės priemonės būtų veiksmingos, į teisės akto projekto taikymo sritį taip pat turėtų būti įtraukta daugiau atitinkamų pareigūnų ir jame turėtų būti nustatyti veiksmingi sankcijų taikymo mechanizmai. Jau buvo pabrėžta būtinybė užtikrinti, kad Interesų konfliktų prevencijos komisija turėtų pakankamai galių taikyti atgrasomąsias sankcijas⁵⁷, taip pat būtinybė padėti jai vykdyti esminę prevencinę funkciją⁵⁸.

Reikia daryti pažangą dėl kelių kitų planuojamų teisės aktų pasiūlymų⁵⁹. Perėjimas iš privačiojo į viešąjį sektorių („sukamųjų durų“ reiškinys) tebėra nereglamentuojamas. Turėtų būti parengti išsamūs pareigūnų elgesio kodeksai centriniu ir vietos lygmeniu, numatant atitinkamas atskaitomybės priemones ir atgrasomąsias sankcijas už galimus tokių kodeksų pažeidimus⁶⁰. Parlamento narių elgesio kodeksas ir atitinkami priežiūros ir vykdymo užtikrinimo susitarimai, kuriuos GRECO taip pat rekomendavo priimti⁶¹, šiuo metu tebesvarstomi⁶².

⁵⁶ Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Kroatijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Kroatijos konvergencijos programos.

⁵⁷ Europos Komisijos 2013 m. Kroatijos pasiregimo stojimui į ES pažangos stebėjimo ataskaitoje Kroatijai rekomenduota „užtikrinti, kad nedelsiant būtų imamasi priemonių sukurti stiprų ir efektyvų interesų konfliktų bylų prevencijos, nustatymo ir sankcijų taikymo joms mechanizmą, grindžiamą išsamiomis patikromis ir atgrasančiomis sankcijomis“. 2014 m. Europos Komisijos kovos su korupcija ataskaitoje teigiama, kad nors priimti atitinkami teisės aktai, susirūpinimą vėl kelia interesų konfliktai ir turto deklaracijos.

⁵⁸ GRECO, GrecoRC4(2018)14.

⁵⁹ Įgyvendinti 53 iš 126 veiksmų, numatytų 2015–2016 m. plane (42 proc.). Kai kurie neįgyvendinti veiksmai buvo perkelti į kitų metų planą. Įgyvendinti 87 iš 126 veiksmų, numatytų 2017–2018 m. veiksmų plane (69 proc.).

⁶⁰ Europos Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui, ES kovos su korupcija ataskaita (2014 m.).

⁶¹ GRECO, Greco RC4(2018)14.

⁶² 2019–2020 m. kovos su korupcija veiksmų plane numatyta, kad šios priemonės bus priimtoms 2020 m. pirmą ketvirtį.

Be to, reikia dar labiau sustiprinti tam tikrus Kroatijos prevencinės kovos su korupcija teisinės sistemos elementus⁶³. Kroatija toliau vykdo įsipareigojimą daryti pažangą ir toliau gerinti rezultatus stiprinant prevencines kovos su korupcija ir interesų konfliktais priemones.

Toliau gerinti žmogaus teisių apsaugą

Dėl įsipareigojimo toliau gerinti žmogaus teisių apsaugą Kroatija ataskaitiniu laikotarpiu ėmėsi įvairių veiksmų. Pasak Europos Žmogaus Teisių Teismo, priėmus Teismo sprendimus Kroatijoje padaryta įvairių reformų, pavyzdžiui, įgyvendinta nacionalinė strategija, kuria siekiama pagerinti romų vaikų mokymosi kokybę ir veiksmingumą⁶⁴. Pastaraisiais metais Kroatijos teismai taikė ES pagrindinių teisių chartiją (toliau – Chartija)⁶⁵. 2008 m. Ombudsmeno institucijai pagal JT Paryžiaus principus buvo skirtas „A statusas“, o 2019 m. ji buvo iš naujo akredituota⁶⁶. Ombudsmeno metinis biudžetas padidėjo nuo 1,2 mln. EUR 2013 m. iki 1,6 mln. EUR 2018 m.⁶⁷ 2012 m. jo įgaliojimai buvo pratęsti⁶⁸, o 2014 m. ir 2015 m. atidaryti nauji regioniniai biurai⁶⁹ siekiant susitvarkyti su didėjančiu nacionalinių skundų skaičiumi⁷⁰. Pastaraisiais metais kompetentingos institucijos vis dažniau įgyvendino ombudsmeno pateiktas rekomendacijas⁷¹. Jau įsteigtos specializuotos žmogaus teisių įstaigos, kaip antai, ombudsmenai vaikų teisių, lyčių lygybės ir neįgaliųjų teisių klausimais⁷².

Sunkumų tebekyla dėl prieglobsčio prašytojų ir kitų migrantų žmogaus teisių apsaugos, taip pat kyla įtarimų dėl atsisakymo suteikti galimybę pasinaudoti prieglobsčio procedūra ir teisėsaugos pareigūnų jėgos naudojimo pasienyje. Visos išorės sienų kontrolės priemonės, kurių Kroatija imasi, turi atitikti Chartiją ir ES bei tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje (įskaitant negrąžinimo principą ir veiksmingą galimybę pasinaudoti prieglobsčio procedūra). Kroatija yra įsipareigojusi tirti įtarimus dėl netinkamo elgesio su migrantais ir pabėgėliais prie jos išorės sienų, atidžiai stebėti šią padėtį ir nuolat informuoti Komisiją apie padarytą pažangą.

Komisija aktyviai rėmė Kroatijos pastangas užtikrinti, kad pasienyje būtų visapusiškai

⁶³ Tokios priemonės, be kita ko, yra veiksmingi interesų konfliktų tikrinimo mechanizmai, valstybės tarnautojų turto atskleidimas, veiksminga viešųjų pirkimų rizikos kontrolė, ypač perkančiųjų organizacijų, kurioms taikomi silpnesni kontrolės mechanizmai, parlamento narių elgesio kodekso priėmimas ir Interesų konfliktų prevencijos komisijos vaidmens stiprinimas.

⁶⁴ 2017 m. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų vykdymo priežiūra (angl. *Supervision of the execution of judgments and decision of the European Court of Human Rights 2017*), 11-oji metinė ataskaita, p. 31; Europos Taryba, EŽTK ir Kroatija, faktai ir skaičiai (angl. *The ECHR and Croatia, facts and figures*), p. 5.

⁶⁵ Pvz., Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas (*Vrhovni sud Republike Hrvatske*), byla VSRH KŽ eun5/2014-4, 2014 m. kovo 6 d., minima 2014 m. ES pagrindinių teisių taikymo ataskaitoje, p. 146; 2017 m. rugsėjo 21 d. Kroatijos Respublikos Konstitucinis Teismas, byla U-III-1095/2014, minima 2017 m. ES pagrindinių teisių chartijos taikymo ataskaitoje, p. 16–17.

⁶⁶ Akreditacijos pakomitečio (SCA) posėdžio ataskaita ir rekomendacijos (SCA), 2019 m., p. 2, 18.

⁶⁷ Kroatijos ombudsmenės 2018 m. metinė ataskaita, p. 320.

⁶⁸ Aktas dėl ombudsmeno, NN 76/12.

⁶⁹ <http://ombudsman.hr/en/about-us/history>.

⁷⁰ 2013 m. išspręstos 2 275 bylos, Kroatijos ombudsmenės 2013 m. metinė ataskaita, p. 5; 2017 m. išspręstos 3 632 bylos, Kroatijos ombudsmenės 2017 m. metinė ataskaita, p. 11.

⁷¹ 2016 m. įgyvendinta 29 proc. 2015 m. pateiktų rekomendacijų; 2018 m. ši dalis padidėjo iki 65 proc. 2017 m. pateiktų rekomendacijų, žr. Kroatijos ombudsmenės 2018 m. metinę ataskaitą, p. 6.

⁷² Aktas dėl vaikų teisių ombudsmeno, NN 96/03; Aktas dėl lyčių lygybės, NN 116/03; Aktas dėl neįgaliųjų teisių ombudsmeno, NN 107/07.

gerbiamos pagrindinės teisės. Todėl dalis 6,8 mln. EUR skubaus finansavimo, suteikto Kroatijai 2018 m. gruodžio mėn. sienų valdymui sustiprinti, buvo skirta naujam stebėsenos mechanizmui. Tai turėtų padėti užtikrinti, kad Kroatijos sienos apsaugos pareigūnų vykdoma sienų kontrolės veikla visiškai derėtų su ES teise ir tarptautiniais įsipareigojimais ir ja būtų gerbiamos pagrindinės teisės bei teisės, suteikiamos pagal ES prieglobsčio *acquis*, įskaitant negrąžinimo principą. Taip sudaromos sąlygos nepriklausomai stebėti Kroatijos pasienio policijos vykdomą veiklą, be kita ko, peržiūrint procedūras, taikant veiklos susitarimus ir vadovus, rengiant mokymus, remiant atitinkamus darbuotojus ir padedant spręsti skundus ir incidentus, apie kuriuos pranešta. Pasibaigus projektui, stebėsenos mechanizmo rezultatai bus aptarti su Europos Komisija, Kroatijos ombudsmeno tarnyba ir pilietinės visuomenės organizacijomis.

Atsižvelgiant į priemones, kurių Kroatija ėmėsi, kad pagerintų žmogaus teisių apsaugą, įskaitant įsipareigojimą tirti įtarimus dėl netinkamo elgesio su migrantais ir pabėgėliais prie išorės sienų, Kroatija toliau vykdo savo įsipareigojimą dėl žmogaus teisių apsaugos.

IV. Išvada

Šis komunikatas parengtas po ilgo vertinimo ir bendradarbiavimo proceso, kad būtų pasiektas Kroatijos tikslas atitikti standartus, būtinus siekiant visapusiškai įgyvendinti Šengeno *acquis*. Komisijos ir valstybių narių vykdomas stebėsenos procesas ir Kroatijos atsakomieji veiksmų planai padėjo palaipsniui pagerinti Kroatijos gebėjimą įvykdyti visoms atitinkamoms Šengeno *acquis* dalims taikyti būtinas sąlygas. Komisija taip pat toliau stebėjo Kroatijos prisijungimo įsipareigojimus ES teisminių institucijų ir pagrindinių teisių srityje.

Komisija mano, kad Kroatija ėmėsi priemonių, reikalingų, kad būtų įvykdytos visoms atitinkamoms Šengeno *acquis* dalims taikyti būtinos sąlygos. Siekiant užtikrinti, kad šių sąlygų būtų toliau laikomasi, Kroatija turės nuolat stengtis toliau įgyvendinti visus tebevykdomus veiksmus, visų pirma išorės sienų valdymo srityje. Komisija taip pat patvirtina, kad Kroatija toliau vykdo su Šengeno *acquis* susijusius įsipareigojimus, prisiimtus stojimo derybose. Komisija ragina Tarybą apsvarstyti šį komunikatą, kad Kroatija galėtų prisijungti prie Šengeno erdvės pagal 2011 m. Stojimo aktą.